

Motion till riksdagen 2005/06:So318

av **Solveig Hellquist (fp)**

Vräkta barnfamiljer

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om kunskaper om vräkningar inom socialtjänsten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om jämförbar problematik vid elskulder.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av nya verktyg för socialtjänsten för att kunna förhindra vräkningar och elskulder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att bostadsbidrag skall kunna utbetalas direkt till hyresvärden.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om samarbete mellan socialtjänst, kronofogde och bostadsföretag.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om hänsynen till barns bästa i vräkningsärenden.

¹Yrkande 4 hänvisat till BoU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

En statlig utredning har fått uppdraget att utreda varför barnfamiljer vräks. Orsaken till utredningen uppges vara att det nästan inte finns någon kunskap om de familjer som vräks. Därför har utredaren satt ihop ett nätverk av forskare som ska hjälpa till att ta reda på orsakerna. Även nya utredningar har beställts.

Det finns kunskaper om varför barnfamiljer vräks inom socialtjänsten. De socialsekreterare som handlägger ärenden rörande ekonomiskt bistånd ute i landet har som regel mycket goda kunskaper om bakgrunden till vräkningar. Det är i verkligheten kunskaperna finns. Det är sorgligt att denna kunskap på fältet inte tas till vara.

Uppskattningsvis vräks 1 500–2 000 barnfamiljer i Sverige från sina hem varje år. Den huvudsakliga orsaken till vräkningarna är att familjerna har hyresskulder.

Den 1 januari 1998 infördes en bestämmelse i socialtjänstlagen om att ”när åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver”.

I debatten höjs många röster om att bestämmelsen i socialtjänstlagen borde ha gjort det svårare att vräka barnfamiljer och att socialtjänsten borde ha gjort mer för att förhindra vräkningarna.

Det är tveklöst så att barn drabbas mycket hårt i de fall vräkningar verkställs. En vräkning innebär ett stort och traumatiskt ingrepp i deras tillvaro. Förutom att de mister sina hem och sina ägodelar måste de kanske också byta daghem och skola med allt vad det innebär. Att bli vräkt innebär också skam.

Socialtjänsten har i alla tider handlagt vräkningsärenden där barn varit involverade. I de fall en familj inte har eller har haft tillräckliga inkomster för att betala sin hyra torde det vara sällan eller aldrig som socialtjänsten vägrar betala en aktuell hyra eller hyresskuld. En liknande problematik som vid vräkningar föreligger vid elskulder, som ibland innebär att strömmen ”klipps” med svåra konsekvenser inte minst för barnen.

Problematiken kring hyresskulder och vräkningar uppkommer först när familjer som haft tillräckliga inkomster eller redan fått socialbidrag till hyran ändå inte har betalat den. Skälen till att föräldern inte tagit sitt ansvar för att trygga att barnen har ett hem kan vara många. Föräldern brister kanske i förmågan att hantera pengar eller prioriterar andra utgifter. Det förekommer också att man tidigare har haft hyresskulder som socialtjänsten betalat och förväntar sig samma ekonomiska hjälp igen.

Socialtjänstlagen bygger på frivillighet och samförståndslösningar. När någon av olika anledningar inte klarar av att sköta sin ekonomi kan socialtjänsten erbjuda den enskilde hjälp att hantera ekonomin. Det kan röra sig om ekonomisk rådgivning. Den enskilde kan också lämna en fullmakt till socialtjänsten om samtycke till att socialtjänsten tar hand om ekonomin och betalar räkningarna. Den enskilde kan dock återta sin fullmakt när som helst. Det gäller även i de fall där det kan anses klarlagt att den enskilde inte klarar av att hantera sin ekonomi. Socialtjänsten har således inga möjligheter att sköta ekonomin mot någons vilja.

Fel! Okänt namn på

Många som arbetar med ekonomiskt bistånd har också bedömt att det är ett problem att bostadsbidraget går till den enskilde. Det händer därför att bostadsbidraget används till annat än hyran. Den enskilde vänder sig därefter för att ansöka om hjälp till hyran. Socialtjänsten måste därefter ta ställning till bistånd till bruttohyra i stället för det som borde vara en nettohyra. I de fall familjer har svårt att hantera sin ekonomi och hyresinbetalningar vore det värdefullt för såväl berörd familj som socialtjänstens budget om bostadsbidraget betalades ut direkt till hyresvärden. Det finns i dag uppgifter om att inte ens då den enskilde begär detta går denna transaktion att genomföra.

Problem med hyresskulder och vräkningar har varit ett problem under väldigt många år. Därför är det anmärkningsvärt att det inte vidtagits åtgärder för att förhindra detta. Förutom ovanstående förslag är samarbete mellan socialtjänst, kronofogde och bostadsföretag ett måste. Om en familj har hyresskuld på exempelvis 15 000–20 000 kr innebär det att familjen har flera hyror som inte betalats. För de familjer som upprepade gånger står inför vräkningshot på grund av obetalda hyror borde det vara möjligt att införa ett system som innebär att socialtjänsten kan ta tag i ärendet redan efter den första obetalda hyran.

Av föräldrabalkens 6 kap.1 § framgår att barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Lagparagrafen innebär att föräldrar bl.a. har ansvar för att barn har någonstans att bo.

I de fall föräldrar inte tar detta ansvar är det därför rimligt att socialtjänsten har möjligheter att agera utifrån vad som är bäst för barnet. Respekten för den vuxnes integritet och självbestämmande får inte ha företräde framför hänsynen till barns bästa.

Den som har skulder och betalningsanmärkningar har därtill mycket svårt att få en ny bostad i dag. Det gäller såväl inom den s.k. allmännyttan som inom den privata bostadsmarknaden. Trots kommunens s.k. yttersta ansvar för dem som bor och vistas i kommunen kan det vara svårt att ordna ett nytt boende för familjen, såvida socialtjänsten inte har tillgång till egna bostäder.

För att barn inte skall fara illa och bli offer för sina föräldrars och samhällets tillkortakommanden bör socialtjänsten få utökade befogenheter i samband med vräkningar. Det är dags att lyfta fram barns bästa i vräkningsärenden. Att regelmässigt betala hyresskulder om någon faktiskt haft betalningsförmåga genom egna inkomster, beviljat bistånd eller bostadsbidrag är varken rätt eller rimligt med tanke på alla kämpande familjer, som trots svag ekonomi ändå betalar sin hyra.

Det är också hög tid att diskutera hur vi i enlighet med barnkonventionen bäst kan tillgodose barnets bästa i vräkningsärenden. Detta gäller såväl myndigheternas som föräldrarnas agerande.

Stockholm den 26 september 2005

Solveig Hellquist (fp)